

3. Прокопчук В.С. Бібліотека Кам'янець-Подільського національного університету: роки становлення й розквіту : іст. нарис / В.С. Прокопчук, Л.Ф. Філінюк. – Кам'янець-Поділ. : Аксіома, 2009. – С. 17.
4. Сливка І. Бібліотека Кам'янець-Подільського державного українського університету / І. Сливка // Свято Поділля. – 1918. – 22 жовт. – С. 7.
5. Завальнюк О.М. Професорсько-викладацька корпорація і фундаментальна бібліотека Кам'янець-Подільського державного українського університету (1918-1920 рр.) / О.М. Завальнюк // Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. праць. – Кам'янець-Подільський : Оіом, 2007. – Т. 10. – С. 292.
6. Ляхощкий В.П. Тільки книжка принесе волю українському народові... : книга, бібліотека, архів у житті та діяльності Івана Огієнка (митрополита Іларіона) / В.П. Ляхощкий. – К. : Вид-во ім. О. Теліги, 2000. – С. 346.
7. Геринович В.О. До історії Кам'янець-Подільського інституту народної освіти / В.О. Геринович // Записки Кам'янець-Подільського інституту народної освіти. – Кам'янець-Подільський, 1927. – Т. 2. – С. 6.
8. Там само. – С. 18.
9. Биковський Л. Нова українська бібліографічна організація / Л. Биковський // Наш шлях. – Кам'янець-Подільський, 1920. – 20 травня. – Ч. 98. – С. 4.
10. Биковський Л. Книгарні – бібліотеки – академія : спомини (1918-1922) / Л. Биковський. – Мюнхен ; Денвер : Дніпрова хвиля, 1971. – С. 47.
11. Центральний Державний архів вищих органів влади і управління України, ф.14, оп.1, спр.1829, арк.4.
12. Державний архів Хмельницької обл., ф.п.1475, оп.2, спр.322, арк.15.
13. Там само, арк.10.
14. Прокопчук В.С. Вказ. книга... – С. 255.

Отримано: 15.02.2014

УДК 027.7:378.4(477.43)«1918/1920»:061.2

*О. М. Завальнюк,
м. Кам'янець-Подільський*

РОЛЬ ГРОМАДСЬКОСТІ У НАПОВНЕННІ ФОНДУ БІБЛІОТЕКИ КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УКРАЇНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ: ДОСВІД І УРОКИ (1918-1920 рр.)

Досліджується питання про роль громадськості у процесі формування книжкового фонду фундаментальної бібліотеки першої вищої школи на Поділлі – Кам'янець-Подільського державного українського університету, значення її зусиль для належного забезпечення підготовки фахівців необхідною науковою інформацією в складних умовах революції і воєнного протистояння.

Ключові слова: *фундаментальна бібліотека Кам'янець-Подільського державного українського університету, І.І. Огієнко, громадськість, пожертви, книжковий фонд.*

Соціально-економічна криза в сучасній Україні, викликана воєнними і політичними причинами, вражає з-поміж інших і гуманітарну сферу, де через нестачу державного фінансування залишається без належної уваги, зокрема, бібліотечна мережа. Вона, на жаль, мало поповнюється новітньою літературою, а отже недостатньо задовольняє читацький інтерес (виняток становлять електронні бібліотеки), що неминуче позначається на духовному розвитку

суспільства. У цьому контексті варто звернутися до практики залучення громадськості щодо вирішення подібних проблем в період Української революції 1917-1921 рр., коли в країні бурхливими темпами розвивалася бібліотечна мережа і стрімко зростав загал українців, що цікавилися державно-політичними подіями, виявляли інтерес до української книжки, різних галузей знань, які вона представляла. Цей процес активно проходив як на загальнонаціональному, так і регіональному рівнях, зокрема і на Поділлі. Тут було накопичено позитивний досвід розв'язання бібліотечної проблеми на прикладі Кам'янець-Подільського державного українського університету (К-ПДУУ), заснованого в серпні 1918 р. Тож вивчення запропонованої теми, яка є складовою загальної проблеми, пов'язаної з бібліотечним будівництвом у сфері освіти і загалом в Україні в революційні 1918-1920 рр., має актуальне, практичне значення.

Науковці, досліджуючи становлення і розвій бібліотек у контексті утворення і діяльності державних українських університетів у 1917-1920 рр. (А.О. Копилов [1], В.П. Ляхощкий [2], О.М. Завальнюк [3; 4], В.С. Прокопчук, Л.Ф. Філінюк [5; 6]), ректорську діяльність І.І. Огієнка (А.О. Копилов [7], В.П. Ляхощкий [8; 9], С.А. Копилов [10]), життєписи бібліотечних працівників (О.М. Завальнюк [11; 12], В.С. Прокопчук [13; 14] та ін.), не обминули увагою внеску науковців, юристів, освітніх і наукових інституцій, видавничих структур у розвиток фонду бібліотеки К-ПДУУ. Утім загалом вони не дають повного розуміння ролі громадськості щодо розв'язання складної для того часу практичної проблеми.

Метою статті є з'ясування цілісного благодійного внеску представників передової частини суспільства у наповнення книжкового фонду бібліотеки К-ПДУУ, який був інформаційною основою для наукових досліджень і підготовки фахівців різних спеціальностей.

Вчені встановили, що вирішальну роль у створенні фундаментальної університетської бібліотеки відіграв ректор І.І. Огієнко, який добре знав ціну книги і був переконаний, що без цього структурного підрозділу виш не зможе виконувати поставлені на нього завдання і не матиме майбутнього. Звідси й випливало, що відкриття бібліотеки є одним з першочергових завдань, над вирішенням якого (паралельно з іншими) невтомно трудився університетський керівник. Пропрацювавши рік у Київському народному українському університеті, відкритому на початку жовтня 1917 р., І.І. Огієнко, який був на посадах лектора і секретаря історико-філологічного факультету, добре бачив, що з наповненням бібліотеки, яка створювалася з нуля, існують великі проблеми. Мова навіть не йшла про розмір книжкового фонду, як, наприклад, в університеті св. Володимира, де 35-річний приват-доцент викладав окремі курси на історико-філологічному факультеті. Літератури в українському виші бракувало на мінімальному рівні (якщо в університеті св. Володимира з його більш як 80-річною історією було накопичено понад півмільйона бібліотечних документів, то у КНУУ книгозбірня розміщувалася в одній невеличкій кімнаті площею 72 кв. м [4, с.86, 235]).

Намагаючись уникнути подібних проблем у новоствореному К-ПДУУ, його керівник, паралельно з вирішенням низки матеріально-технічних і кадрових питань, взявся за енергійне творення бібліотеки. Як свідчить аналіз архівних документів і опублікованих матеріалів, було накреслено кілька шляхів досягнення мети: 1) придбання літератури у столичних, зарубіжних та інших книгарнях за наявні в розпорядженні вишу кошти, 2) залучення до наповнення бібліотечного фонду українських видавничих товариств, різних освітніх, наукових, духо-

вних, культурно-просвітніх інституцій (пожертви і передача дублетів за відповідні кошти) і 3) звернення до широкої громадськості, передусім інтелігенції, з проханням допомоги бібліотеці пожертвами зі своїх книгозбірень, залучення її до збору інформації про можливість придбання приватних колекцій.

За В.К. Приходько, вперше про заснування університетської бібліотеки мова зайшла на початку вересня 1918 р. на засіданні «Комісії по збудуванню Кам'янець-Подільського державного українського університету», яка була створена з кам'яничан Міністерством освіти Української держави і відповідала за підготовку приміщення К-ПДУУ до навчальної праці та проведення свята відкриття вишу. Тоді прийняли ухвалу про залучення до вирішення цього питання громадського чинника, використавши для інформування населення місцеву пресу, зокрема російськомовну газету «Подольская мысль» [15, с.34]. У протоколі засідання «Комісії» від 3 вересня 1918 р., як і у мемуарно-документальній праці І.І. Огієнка «Моє життя. Автобіографічна хронологічна канва», наведений факт не зафіксований. Маємо підстави вважати, що керівник вишу взявся за вирішення цієї справи раніше, відразу після прийняття закону про заснування К-ПДУУ. Це підтверджує, зокрема, приват-доцент Л.Т. Білецький, який прибув з Києва до університету 1 вересня 1918 р. Він стверджує, що тут його зустрів І.Г. Сливка, майбутній керівник університетської бібліотеки, який на той час був «безпосереднім сторожем майна, що звозилось до помешкання, і книжок, які лише збирали до кути (курсив наш. – Авт.)» [16, арк.90; 17, с.128]. То могли бути перші пожертви, зроблені представниками місцевої багатонаціональної еліти.

Перші офіційні звернення керівника до вищих навчальних закладів з проханням подарувати університету книги зі своїх бібліотек датуються 12-13 вересня 1918 р. У двох листах російською мовою, адресованих Київській духовній академії і Харківському університету, стверджувалося, що «університетская библиотека совершенно пуста» [18, с.256, 258]. Очевидно, малось на увазі, що перші надходження були незначні. У тих же листах І.І. Огієнко просив професорів обох закладів пожертвувати університету зі своїх особистих бібліотек літературу, яку вони вважатимуть за доцільне. На жаль, проаналізувавши архівні джерела, можна цілком певно стверджувати: відповіді на прохання, адресоване, зокрема, Харківському університету і його професурі, не надійшла, що, на наш погляд, свідчило про їх небажання брати участь у допомозі українському вишеві пожертвою (продажем) наукової літератури (Київська духовна академія охоче відгукнулася на звернення). Усвідомлювати це було гірко, утім воно не вплинуло до розгортання відповідної роботи.

У вересні-жовтні 1918 р. місцева преса вміщувала однотипне звернення ректора до всіх українських громадян «з щирим проханням прикласти і свою долю до збудування нового культурного огнища і подарувати в Бібліотеку Кам'янець-Подільського Державного Українського Університету всякі книжки, журнали та інш.». За пересилання поштою цих видань керівник вишу обіцяв повернути кошти. Крім благодійництва, громадянам пропонувалося продати університетові дублети з особистих бібліотек [19; 20]. Широка інформаційна робота через пресу, а також різного роду усні звернення керівника вишу на різних зібраннях і в ході бесід дали перші очікувані результати. Перед повели представники професорсько-викладацької корпорації К-ПДУУ. За повідомленням преси, ще до відкриття вишу до фонду бібліотеки передав частину літератури зі своїх домашніх книгозбірень декан фізико-математичного факультету, професор П.М. Бучинський (від нього надійшло спочатку 244 навчально-наукових видань з природознавства. Згодом

ця кількість зросла до 277 примірників) [21; 22, арк.47]. І.І. Огієнко, прибувши з сім'єю і домашнім майном до Кам'янця-Подільського для роботи ректором 14 жовтня, вніс до бібліотечного фонду 58 різних праць філологічного змісту, які до того були у його науковій бібліотеці (згодом цей внесок зростає до 114 примірників [2, с.306]). Професор В.О. Біднов, який переїхав з Катеринослава, подарував 8, приват-доцент Л.Т. Білецький, до прийняття на роботу – професорський стипендіат університету св. Володимира, – 9 видань [22, арк.47].

У благодійництві взяли участь представники міської громади, професійна зайнятість яких була пов'язана з освітньою, медичною і культурно-духовною сферами. Так, 25 вересня присяжний повірений М.О. Альтер повідомив ректора, що, у відповідь на його зазначене вище звернення, 70 книг з медицини, які залишились після смерті лікаря З.М. Оксмана, донька покійного жертвує через нього університетові в пам'ять про батька [21]. Услід за цим 10 жовтня директор Кам'янець-Подільської приватної комерційної школи В.І. Мазинг заявив І.І. Огієнку, що передає університетській бібліотеці 256 примірників (178 назв) медичної літератури, які залишив по смерті його батько – лікар І.Р. Мазинг [21]. Звісно, що виш, який не мав медичного факультету, потребував у першу чергу інших видань, які б задовольнили попит історико-філологічного та фізико-математичного факультетів, утім на початку творення бібліотечного фонду приклад жертводавців, який популяризувався і схвалювався пресою, мав неабияке значення для розгортання кампанії підтримки структурного підрозділу вишу. Цінними для роботи богословського та історико-філологічного факультету (історичний відділ) були 23 книжки, подаровані Ю.Й. Сіцинським, головою Подільського церковного історико-археологічного товариства [22, арк.47]. Про окремих жертводавців (О.М. Прусевич, батько О.М. Пашенко та інші) у джерелах немає відомостей щодо розміру їх внеску до книжкового фонду. Станом на 22 жовтня 1918 р., коли відбулося офіційне свято відкриття К-ПДУУ, на бібліотечному обліку значилося вже 1686 подарованих видань [21]. З цієї кількості неюридичними особами було пожертвовано щонайменше 668 примірників або майже 40%. До кінця року про свої подарунки молодому вишеві заявили (доставку літератури не раз відтермінували) різні установи, заклади, товариства, зокрема університет св. Володимира (пожертвував 7 видань), Педагогічне бюро Полтавської губернської народної управи (22), департаменти вищих і середніх шкіл Міністерства освіти (23), Українське видавництво в Катеринославі (23), друкарня Кульженка у Києві (28), видавництва «Дзвін» і «Українська школа» (33), Тимчасовий комітет із розбору стародавніх актів (76), Подільське церковне історико-археологічне товариство (119), друкарня Чоколова у Києві (172), Наукове товариство імені Тараса Шевченка (408), Київська духовна академія (796) [21; 22, арк.47; 23]. Тобто, до 1 січня 1919 р. пожертви нараховували щонайменше 1707 різноманітних видань, що свідчило загалом про ефективність обраного курсу із наповнення книжкового фонду.

Надалі, коли І.І. Огієнко перейшов на роботу до Міністерства освіти УНР і офіційно залишив за собою майже на чотири місяці ще й ректорську посаду, К-ПДУУ почав отримувати трохи більше коштів на бібліотечні придбання, що сприяло збільшенню книжкового фонду (у жовтні 1919 р. він нараховував 19872 примірники) [23]. Утім це не означає, що університет припинив роботу із громадськістю для залучення її до кампанії накопичення літератури. Із зазначених надходжень 11169 примірників (56,2%) були придбані на ринку, а 8703 (43,2%) – отримані як благодійні внески від юридичних і приватних осіб.

Коло нових жертводавців складало люди різних віку, освіти, професій, переважно чоловіки, що розуміли значення книги для національного відродження країни, місця у ньому своєї національної вищої школи, яких з повним правом можна віднести до передової частини українського суспільства. Найвні у нашому розпорядженні документи і матеріали дають змогу частково встановити їх імена. Передусім це представники освітньо-наукової сфери, зокрема відома українська діячка С.Ф. Русова (згодом стане лектором цього вишу), яка пожертвувала 642 видання переважно педагогічного профілю, асистент М.О. Хитков – 2230, професорський стипендіат Є.І. Шманкевич – 54; військовики різних чинів (222 раритетні видання) [22, арк.47; 2, с.306]. Їх сумарний внесок становив 3148 примірників (36,2% усіх пожертв), що засвідчило про відчутну роль громадського чинника у процесі формування бібліотечного фонду. Це була переважно раніш випущена література, тобто російськомовна. Видання українською мовою у загальній масі нараховували порівняно незначну кількість. 92 примірники німецьких видань пожертвував університетові у серпні 1919 р. начальник залізничної станції Кам'янець-Подільський В.В. Комісаренко [24, арк.2-3].

У 1920 р., у зв'язку із серйозним погіршенням воєнно-політичного становища УНР, особисті пожертви бібліотеці К-ПДУУ майже припинилися (у травні зафіксовано всього одну заяву вдови генерал-поручика української армії Ф. Колодія про намір передати університетові родинну бібліотеку, яка тимчасово зберігалася в одному з київських музеїв [25, арк.1]. Утім книги доставлені так і не були через наступ радянських військ. У липні певну кількість книжок латиною пожертвували місцеві польські священики [26, с.51, 84]). Отримавши інформацію про стан книгозбірень різних установ і закладів, розміщених у Кам'янці-Подільському, І.І. Огієнко, починаючи з літа 1919 р., зумів переконати їх керівників та двох міністрів УНР, культів і внутрішніх справ, передати в розпорядження вишу наявні у них дублети чи бібліотечні колекції загалом. Робота затягнулася аж до початку 1920 р. У результаті цього книжковий фонд К-ПДУУ поповнили: від Подільської губернської народної управи – 475 примірників, Подільської духовної семінарії – 1421, Кам'янець-Подільської чоловічої гімназії – 2716 і Статистичного комітету колишнього Подільського губерньського правління, яке припинило існування ще навесні 1917 р., – 6660 примірників [22, арк.47; 24, арк.1]. Загалом надходження від цих установ склали 11272 видань, які значно зміцнили джерельну базу для наукових досліджень і поповнили фонд навчальної літератури. Останній, щоправда, продовжував залишатися недостатньо забезпеченим, про що відверто заявляли студенти, які вимушено записувалися у довгу чергу на отримання у читальні різних підручників і посібників.

Завдяки ініціативним громадянам, які щиро вболівали за справу національної вищої освіти, університет час від часу отримував інформацію про приватні бібліотеки подільських дворян, які у низці маєтків залишилися без нагляду і безжално нищилися несвідомими елементами. Знаходячи власників чи розпорядників майна, що знаходилися на відстані десятків і навіть сотень кілометрів від Кам'янця-Подільського, представники вишу, за дорученням ректора, проводили викупні операції і тим самим відчутно поповнювали книжковий фонд фундаментальної бібліотеки раритетами (досить часто іноземними), зберігаючи їх для нащадків. У такий спосіб К-ПДУУ збагатився новими цінними книжковими колекціями, отриманими з 4 маєтків: Пулавського, Даревського (загалом понад 2 тис. примірників) [27, арк.14; 28] і двох нествановлених дворян [29, с.672, 673].

За активної участі громадськості книжковий фонд бібліотеки станом на 22 жовтня 1920 р. зріс до 33258 книг [30, арк.2] (інші бібліотеки регіону і близько не підійшли до такого показника). Можна сміливо стверджувати, що якби не подвижницька праця десятків освічених і свідомих діячів, які добровільно взяли на допомогу наповненню університетської книгозбірні різними виданнями і у підсумку посприяли надходженню щонайменше на 40%, то проблема інформаційного забезпечення підготовки фахівців і джерельної бази науково-дослідної роботи в університеті була б набагато гострішою. Набутий тоді досвід свідчить: якою складною не була б соціально-економічна ситуація, у яку потрапила країна, як би важко не було тим чи тим інституціям і пересічним громадянам, не слід відмовлятися від вирішення поставленої життям проблеми і чекати кращих часів – треба вірити в успіх розпочатої справи, йти уперед, залучаючи до її вирішення якомога більше свідомих і діяльних представників української спільноти, завжди готових, відповідно до своїх переконань, ширим словом і конкретним внеском працювати на успіх загальнонаціональних проєктів.

Отже, у реальному наповненні книжкового фонду фундаментальної бібліотеки Кам'янець-Подільського державного українського університету важливу і не заміниму роль відігравали пожертви різними виданнями та всілякі практичні кроки української патріотичної громадськості, сповненої бажанням якнайкраще прислужитися становленню і розвитку першої вищої школи на Поділлі. Її діяльність важко переоцінити. Душею такої потрібної і, як з'ясувалося, вчасно розпочатої благойно-організаційної кампанії, спрямованої на творення і розвій відповідно до існуючих на той час критеріїв сучасної бібліотеки, як важливої складової інформаційного наповнення різних складових університетської життєдіяльності, був І.І. Огієнко. Активна реалізація ідеї щодо формування з різних джерел книжкового фонду вишу стала унікальним і результативним явищем освітнього і бібліотечного життя, яке творили десятки людей – від пересічних громадян, працівників вишу до високих державних службовців. У сучасних умовах набутий тоді досвід потребує осмислення і, цілком можливо, практичного застосування.

Список використаних джерел:

1. Копилов А.О. Кам'янець-Подільський державний український університет: від ідеї заснування до ліквідації (1918-1921 рр.) / А.О. Копилов, О.М. Завальнюк // Укр. іст. жур. – 1999. – №4. – С. 41-50.
2. Ляхощкий В.П. Бібліотека Кам'янець-Подільського університету / В.П. Ляхощкий // Наукові праці Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету: історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Оіом, 2000. – Т. 4(6). – С. 305-315.
3. Завальнюк О.М. Професорсько-викладацька корпорація і фундаментальна бібліотека Кам'янець-Подільського державного українського університету (1918-1920 рр.) / О.М. Завальнюк // Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. праць. – Кам'янець-Подільський : Оіом, 2007. – Т. 10. – С. 289-299.
4. Завальнюк О.М. Утворення і діяльність державних українських університетів (1917-19921 рр.) / О.М. Завальнюк. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2011. – С. 234-259.
5. Прокопчук В.С. Бібліотека Кам'янець-Подільського національного університету: етапи розвитку, стан і перспективи / В.С. Прокопчук // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету: Серія: Бібліотекознавство. Книгознавство. – Кам'янець-Подільський, 2008. – Вип. 1. – С. 99-105.
6. Прокопчук В.С. Бібліотека Кам'янець-Подільського національного університету: етапи розвитку, стан і перспективи / В.С. Прокопчук, Л.Ф. Філінюк. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2009. – С. 12-43.
7. Копилов А. Професор І.І. Огієнко – ректор Кам'янець-Подільського державного українського університету / А. Копилов // Тези доповідей науково-теоретичної конференції «духовна і науково-педагогічна діяльність І.І. Огієнка в контексті україн-

- ського національного відродження» (до 110-річчя від дня народження). – Кам'янець-Подільський, 1992. – С. 3-7.
8. Ляхощкий В.П. Ректор Іван Огієнко і бібліотека Кам'янець-Подільського державного українського університету / В. Ляхощкий // Пам'ятки України: історія та культура. – К., 2000. – №3-4. – С. 70-74.
 9. Ляхощкий В.П. Тільки книжка принесе волю українському народові... Книга, бібліотека, архів у житті та діяльності Івана Огієнка (митрополита Іларіона) / В.П. Ляхощкий. – К. : Вид-во імені Олени Теліги, 2000. – С. 335-367.
 10. Копилов С.А. Організаторська, керівна, науково-педагогічна і громадська діяльність Івана Огієнка на посаді ректора Кам'янець-Подільського державного українського університету в 1918-1920 рр. / С.А. Копилов, О.М. Завальнюк // Іван Огієнко – організатор, керівник і оборонець Кам'янець-Подільського державного українського університету (1918-1920 рр.) : Документи. Матеріали. Світлина. Хроніка діяльності / [укл. і автори статті С.А. Копилов і О.М. Завальнюк]. – Кам'янець-Подільський : ПП «Медобори-2006», 2014. – С. 9-45.
 11. Завальнюк О.М. Історія Кам'янець-Подільського державного українського університету в іменах (1918-1921 рр.) / О.М. Завальнюк. – Кам'янець-Подільський : Абетка-НОВА, 2006. – С. 339-343, 352-356.
 12. Завальнюк О.М. С.О. Сірополко і розвиток фундаментальної бібліотеки Кам'янець-Подільського державного українського університету / О.М. Завальнюк // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету: Серія: Бібліотекознавство. Книгознавство. – Кам'янець-Подільський, 2008. – Вип. 1. – С. 11-18.
 13. Прокопчук В.С. І.Г. Сливка – організатор і перший керівник фундаментальної бібліотеки Кам'янець-Подільського державного українського університету / В.С. Прокопчук // Наукові праці Кам'янець-Подільського державного українського університету: Серія: Бібліотекознавство. Книгознавство. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2010. – Вип. 2. – С. 20-30.
 14. Прокопчук В.С. І.Г. Огієнко, С.О. Сірополко, Л.У. Биковський: любов до книги – кризь усе життя / В.С. Прокопчук // Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2011. – Вип. 4. – С. 391-406.
 15. Приходько В. Повстання Українського Державного Університету в Кам'янці на Поділлі: відбітка з «Нашої культури» за 1935-1936 рр. / В. Приходько. – Варшава : Друкарня синодальна, 1936. – 60 с.
 16. Центральний державний архів вищих органів влади і управління України (далі – ЦДАВО України), ф.3876, оп.1, спр.3, 282 арк.
 17. Білецький Л.Т. Мої спомини (1917-1926 рр.) / Л.Т. Бідецький ; вступна стаття і покажчик В.Р. Адамський. – Кам'янець-Подільський : Медобори-2006, 2013. – 239 с.
 18. Листування Івана Огієнка (1909-1921) / [упоряд. та автор передм. В.Р. Адамський]. – Кам'янець-Подільський : Медобори-2006, 2014. – 687 с.
 19. Заклик Ректора Камінець-Подільського Українського Державного Університету // Село. – Кам'янець на Поділлі, 1919. – №34-35. – С. 3.
 20. Відозва п. Ректора К.-П. Університету до громадянства // Свято Поділля: видання Українського Подільського товариства «Просвіта». – 1918. – 22 жовтня. – С. 8.
 21. Бібліотека Кам'янець-Подільського Державного Українського Університету // Свято Поділля. – С. 7.
 22. Держархів Хмельницької області, ф.р-582, оп.1, спр.89а, 80 арк.
 23. Український Державний Університет в Кам'янці // Україна. – Кам'янець-Подільський, 1919. – 22(9) жовтня. – С. 3.
 24. Держархів Хмельницької обл., ф.р-582, оп.1, спр.88, 6 арк.
 25. Держархів Хмельницької обл., ф.р-582, оп.1, спр.91, 16 арк.
 26. Огієнко І. Рятуння України. На тяжкій службі своєму народові. – 2-е вид, доп. / І. Огієнко. – Вінніпег : Тов-во «Волинь», 1968. – 94 с.
 27. Держархів Хмельницької обл., ф.р-582, оп.1, спр.141, 30 арк.
 28. Академічне життя // Україна. – Кам'янець-Подільський, 1919. – 17 серпня. – С. 3.

29. Пащенко О. Заснування Кам'янець-Подільського Державного Українського Університету / О. Пащенко // Наша культура. – 1936. – Кн. 10(18). – С. 671-677.
30. Держархів Хмельницької обл., ф.Р-582, оп.1, спр.100, 6 арк.

The author investigates the role of the public in the process of book funds formation of the fundamental library of the first Podillya high school – Kamianets'-Podil'sky state Ukrainian university, the meaning of its attempts to appropriate specialists training and providing with necessary scientific information in hard conditions of revolution and armed conflict.

Key words: *the fundamental library of Kamianets'-Podil'sky state Ukrainian university, I. Ohienko, public, donations, book fund.*

Отримано: 27.02.2015

УДК 027.7:378.4(477-25)

В. П. Ляхоцький,
м. Київ

УНІВЕРСИТЕТСЬКА БІБЛІОТЕКА: ВЕКТОР СУЧАСНОГО ПОСТУПУ (кілька зауваг щодо розвитку наукової книгозбірні ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» Національної академії педагогічних наук України в умовах новітніх викликів часу)

У статті порушені питання пошуку шляхів вирішення актуальних проблем, що повстали перед працівниками бібліотечної сфери сучасної України у зв'язку з інтенсифікацією процесів глобалізації, переходу українського суспільства із фази індустріального виробництва до інформаційного, збільшення питомої ваги інформаційно-комунікативних технологій, продуктів і послуг, виникнення якісно нових комунікацій та ефективної інформаційної взаємодії членів світової спільноти, зростаючих можливостей користування національними і світовими інформаційними ресурсами, подолання інформаційної нерівності. Збереження і примноження, на сучасному етапі суспільних трансформацій, традицій діяльності всіх категорій бібліотек, у тому числі вищих навчальних закладів як осередків концентрації інформаційних ресурсів та культури, національних та світових цінностей, які неперечно мають супроводжуватися їх інтенсивною імплементацією у всепланетарний інформаційний і культурний простір. Викладено деякі аспекти перспектив діяльності Наукової бібліотеки Університету менеджменту освіти Національної академії педагогічних наук України.

Ключові слова: *базові передумови, бібліотеки, університетські бібліотеки, наукова бібліотека, бібліотечна справа, взаємодія, громадянське суспільство, глобалізація, еволюція, електронна бібліотека, загальнолюдські цінності, інтелектуальний потенціал, інформаційне суспільство, інформаційна культура, інституційний репозитарій, імплементація, інтенсифікація, інформаційний ресурсний центр, інформаційне суспільство, інформаційні ресурси, інструмент, інформаційні послуги, інформаційні продукти, культурний простір, концентрація, комунікації, комплекс програмно-технічних засобів, людська спільнота, модель, модернізація, оцифровування, реформи, соціум, система, технології, трансформація, фактор, функції.*

Ні для кого не є секретом до певної міри пафосне й заформалізоване нині визначення бібліотек України як одного з найважливіших факторів культурної, освітньої та інформаційної структури держави, ефективного, дієвого інструмен-